

**OBÓZ
ARMII
POLSKIEJ**

**POLISH
ARMY
CAMP**

**W DRODZE DO NIEPODLEGŁOŚCI
KANADYJSKI PRZYSTANEK
OBÓZ KOŚCIUSZKO
W NIAGARA-ON-THE-LAKE, 1917-1919**

WYSTAWA CZASOWA, 4 III – 5 IV 2020

Bolesławiecki Ośrodek Kultury – Międzynarodowe Centrum Ceramiki
plac Piłsudskiego 1c, 59-700 Bolesławiec

ORGANIZATORZY

FUNDACJA
KULTURY · BIZNESU

Muzeum Ziemi Lubuskiej, Fundacja Kultury i Biznesu oraz Bolesławiecki Ośrodek Kultury – Międzynarodowe Centrum Ceramiki zapraszają na otwarcie wystawy "W drodze do niepodległości. Kanadyjski przystanek – Obóz Kościuszko w Niagara-on-the-Lake, 1917-1919".

Wernisaż odbędzie się 4 marca 2020 r. godz. 17.00 w galerii „W sam raz” przy pl. Piłsudskiego 1c w Bolesławcu.

Wystawa autorstwa dr Anitty Maksymowicz z Muzeum Ziemi Lubuskiej w Zielonej Górze pokazuje na unikatowych zdjęciach i dokumentach, pochodzących w większości z nowojorskiego archiwum Stowarzyszenia Weteranów Armii Polskiej w Ameryce (SWAP), Obóz Rekrutacyjny do Armii Polskiej we Francji, nazwany Obozem Kościuszko w Niagara-on-the-Lake w Kanadzie. Wystawę przygotowano na 100-lecie czynu zbrojnego Polonii amerykańskiej. Wystawa liczy 116 zdjęć, banerów, oprawionych plansz w różnych formatach, czarno-białych i kolorowych, z opisami w języku polskim i angielskim. Składają się na nią fotokopie: zdjęć, dokumentów, plakatów, listów, wspomnień, szkiców i reprodukcje obrazów. Na zdjęciach ukazano funkcjonowanie obozu, przez który przeszło – począwszy od jego powstania w październiku 1917 r. aż do rozwiązania w marcu 1919 r. – ponad 22 tysiące polskich ochotników, głównie ze Stanów Zjednoczonych. Rekruci za zgodą Stanów Zjednoczonych szkoleni byli na terenie Kanady przez oficerów kanadyjskich za pieniądze francuskie. Dużą rolę w przygotowaniach do powstania obozu i zgody władz trzech państw na jego powstanie, tj. Francji, Stanów Zjednoczonych i Kanady, odegrał Ignacy Jan Paderewski. Dowódcą obozu był Kanadyjczyk płk Arthur D'Orr LePan. Po dwumiesięcznym przeszkoleniu w Obozie Kościuszko w Niagara-on-the-Lake, sukcesywnie wyekspediowano 20.720 polskich ochotników do formowanej od czerwca 1917 r. Armii Polskiej we Francji. Było to wydarzenie bez precedensu w historii Stanów Zjednoczonych i Kanady, bowiem jedynie polska grupa etniczna dokonała takiej organizacji swojego wojska na Obczyźnie. Armia Polska we Francji, zwana od koloru mundurów „Błękitną Armią”, rekrutowała się z Polaków – ochotników z Europy i innych kontynentów. Z Kanady żołnierzy przetransportowano na koszt Francji do Europy trzydziestoma okrętami. Od lipca 1918 r. oddziały tej armii pod francuskim dowództwem walczyły z Niemcami na froncie we Francji. W październiku 1918 r. dowódcą „Błękitnej Armii” został gen. Józef Haller. Wiosną 1919 roku formacja ta została przetransportowana pociągami do Polski i weszła w skład Wojska Polskiego, walcząc w wojnie polsko-ukraińskiej (1919) i polsko-bolszewickiej (1919-1920). Po wojnach, do Ameryki (USA i Kanady), do swoich drugich ojczyzn powróciło około 12 500 byłych żołnierzy Błękitnej Armii. Pozostali zginęli na wojnach lub zostali w Polsce i Europie. Ci którzy powrócili, założyli w 1921 r. w Cleveland, Ohio, Stowarzyszenie Weteranów Armii Polskiej w Ameryce, które działa do dziś i sfinansowało wykonanie wystawy. Niestety w Polsce Niepodległej, nie mówiąc o czasach komunistycznych, wysiłek ten był zapomniany, nawet przemilczany. Dzisiaj przywracamy czyn zbrojny wychodźstwa polskiego w Ameryce z czasów I wojny światowej na karty historii Stanów Zjednoczonych, Kanady i Polski. Zdjęcia prezentowane na wystawie obrazują warunki życia rekrutów, żołnierską musztrę i ćwiczenia, czas wolny, uroczyste wydarzenia, obozową codzienność – wszystko poczynając od czasów rekrutacji, aż po wyjazd żołnierzy z Kanady przez USA do Francji. Obóz Kościuszko odegrał istotną rolę w historii miasta Niagara-on-the-Lake. Jego mieszkańcy w owym czasie okazali wielką pomoc, wsparcie i sympatię polskim rekrutom.

Wystawa prezentowana jest w Polsce od 2019 r. w: akademickich centrach kultury, bibliotekach, galeriach, muzeach miejskich.

Autor i kurator wystawy – dr Anitta Maksymowicz (Muzeum Ziemi Lubuskiej w Zielonej Górze)

Organizator i koordynator wystawy – Wojciech Stanisław Grochowalski © Fundacja Kultury i Biznesu Piotrkowska 112, 90-007 Łódź, tel. 42 632 79 39 www.kulturaibiznes.pl

Współpraca w Bolesławcu: Bolesławiecki Ośrodek Kultury – Międzynarodowe Centrum Ceramiki, dyrektor Kornel Filipowicz, pl. Piłsudskiego 1c, 59-700 Bolesławiec, tel. 75 644 21 45

Wystawa zorganizowana przy wsparciu finansowym Stowarzyszenia Weteranów Armii Polskiej w Ameryce Okręg 2 w Nowym Jorku

Archiwista SWAP – dr Teofil Lachowicz www.pava-swap.org (info BOK-MCC)